

KÖZPONTI LAP.

Havi közlemények
a magyarországi irgalmas nővérek
számára.

I. Évfolyam. 1914. Április. 4. Szám.

Budapest 1914.

Az irgalmas nővérek kiadása. I., Ménesi-ut 27.

KÖZPONTI LAP.

Havi közlemények
a magyarországi irgalmas nővérek számára.

I. ÉVFOLYAM. 1914. ÁPRILIS. 4. SZÁM.

TARTALOM. Tiszteletreméltó Le Gras Anyánk, a szegények szolgálója. — Lelkünk megszentelése: A lelkiélet megalapozása (Folytatás). — Hivatásunk munkaköre: A betegápolás magasztos célja és szükségessége (Folytatás). — Nevelés-oktatás: Tanítási tervezet (Vége). — Utóhangok. — Krónika: Kicsinyek áhítata. — Kérdések-Feleletek. — Szünőrak.

Tiszteletreméltó Le Gras Anyánk, a szegények szolgálója.

Igen, azzá lett; a szó legszorosabb értelmében szolgálójuknak tekintette magát drága tiszteletreméltó Le Gras Anyánk, hiszen leányait is később nem annyira szavával, mint példájával nevelte e hivatásra.

Egyik volt cselédjének egyszerű elbeszélése szerint „már férje életében nagy tisztelettel és áhítattal szentelte magát a szegények szolgálatának. Édességet, befőttet s egyéb jókat vitt nekik. Megfésülte őket, tisztogatta a piszoktól és férgektől; el is temettette őket. Sokszor elhagyta környezetét, hogy fölmenjen a hegyre, ahol valamely szegény reszketett a hidegtől, — pedig esett, havazott.”

Kedves nővéreink, jól tudják, hogy szent Vince Atyánk még fiatalkorában, mint plebános és mint a Gondí család házi papja, az ugynevezett *szeretelegyesületeket* alapította; ezek főcélja az volt, hogy a község jólelkű asszonyai felváltva gondoskodjanak az el-

hagyott szegény betegek ellátásáról és ápolásáról. Ez egyesületek később mindenfelé elterjedtek és szent Alapítónk, mint a missziótársaság főnöke is lehetőség szerint látogatta őket, hogy netán ellankadt buzgóságukat újra meg újra felélessze.

Mikoriban Le Gras Anyánk lelki vezetését átvette, már oly nagy volt másirányú elfoglaltsága, hogy nem igen szakíthatott időt ez első műveinek gondozására, azért lánglelkű tanítványára esett tekintete; őt kérte fel, hogy helyette és az ő megbízásából megtegye ez utakat.

Hogy Le Gras Anyánk mily nagy szeretettel és önfeláldozással vállalkozott e nehéz feladatra, arról csak úgy lehet némi fogalmunk, ha megfontoljuk, hogy ő már ekkor mindenben tökéletesen alárendelte magát szent Vincének, akinek szavában, sőt legesekélyebb óhajában is az isteni akarat kifejezését látta, s özvegy-sége óta nem volt forróbb vágya mint, hogy valami módon egészen a jó Isten szolgálatának szentelhesse magát.

A szent pap is, úgy látszott, előre érezte, hogy lelki leánya most lép az isteni Gondviseléstől számára kijelölt útra s hogy e látogatások mintegy előkészítő tanulmányul szolgálnak majd a „Szegények szolgálói“ jövődő anyjának. Bizonyos ünnepélyességgel vezette be őt új működési körébe. Sajátkezűleg írt neki kis utasítást arranézve, miként járjon el e látogatásainál; meghagyja, hogy körülbelül két-két napot töltsön egy-egy községben, ha csak szükségesnek nem látja, hogy tovább időzzék ott. Megérkezve, hívassa össze az egyesület tagjait vagy legalább tanácstagjait és vegye át velök szabályzatuk pontjait, hogy lássák, híven teljesítették-e azokat eddig, s mi az, amin változtatni, javítani kellene.

1629 május 6.áról kelt levelében, — amely dátum eszerint ez apostoli munkásság kezdetét jelzi, — így ír Le Gras Anyánknak. „*Induljon hát, menjen az Úr nevében.*“ Majd az Egyház nyelvét használva, így folytatja: „*Kérem a Mindenhatót, kisérije útjában; ő legyen erősítő támasza, a nap hevében árnyéka, esőben és hidegben hajléka, fáradtságban puha fekhelye, a munkában ereje; hozza vissza végre teljes egészségben, jótettekkel megrakodva. Elutazása napján járuljon a szentáldozáshoz, Üdvözítőnk szeretetének és utazásainak tiszteletére, amit hasonló céllal, hasonló fáradalmakkal, ellenmondásokkal, munkával és szenvedésekkel tett meg; kérje Őt, hogy áldja meg ez útját és adja szent kegyelmét, hogy ugyanolyan lelkülettel cselekedjék és viselje el fáradalmait, mint Ő viselte el az Övéit.*“ Végre így fejezi be: „*Isten önnel; emlékezzék meg rólunk imáiban és kivált viselje gondját egészségének, aminek megőrzéséért buzgón könyörgöm Istenhez.*“

Elindult tehát a kis misszionárius, elindult az ő gyenge, törekeny testével, de férfias elszántsággal s Istenbe vetett azon határtalan bizalommal, hogy megadja neki a szükséges erőt és egészséget. Mennyi fáradtsággal járt akkor az utazás! Saját fogattal nem rendelkezvén, döcögős posta- vagy bérkocsin, máskor meg lovon, vízi járművön vagy akárhányszor gyalog is ment városról városra, kiteve a nap hevének vagy az időjárás zordon szeszélyeinek.

Mikor pedig egészsznapi fáradalmak után megérkezett rendeltetése helyére, szintén nem várta nagy kényelem és nyugalom. Szállásul el kellett fogadnia az egyszerű falusiak még egyszerűbb lakását, abban a nagy szegénységben, amibe az akkori háborús idők sodorták őket. Egykorú írók elmondják, milyen ala-

csony, füstös, sötét kunyhócskák voltak azok, szalmával kevert agyagból gyúrva, kákvával vagy náddal földve; az ablakok üveg nélkül, még a padló és mennyezet is hiányzott, kéményül pedig a tetőbe vágott nyílás szolgált. Bailly Borbála nővér, aki később ez útjaiban többször elkísérte őt, elmondotta, hogy nem egyszer hált Le Gras anyánk a földre terített kevés szalmán és rendszeren a szegény emberek ragadós és kemény árpa- vagy rozskenyerén élt. Akadt volna itt-ott jobb lakás, megfelelőbb táplálék is, de — miként Borbála nővér mondja — rendszerint épen a legszegényesebbet választotta, hogy annál inkább hasonlíthasson az igazi szegényekhez, akikben élő hite mindenkor a szenvedő Üdvözítőt látta.

Ugyanezen nővér azt is elbeszéli, milyen fogadtatásban részesült. Elmondja, hogy egyik nagyobb községben az összegyűlt hölgyeket úgy meghatotta a szegények testi-lelki javáért égő szeretete és ékesszólása, hogy mikor hazatérve, elmondották férjeiknek, ezek is mindenáron hallani akarták az Isten szolgálóját. Mivel pedig férfiakat nem fogadott ez összejöveteleken, ezek a bútorok és ágyak alá rejtőztek el, hogy mégis hallhassák beszédét. Mikor pedig távozni készült e községből, az egész nép, még a gyermekek is körülfogták kocsiját, hogy a parisi hölgyet ragaszkodásuk és hálájuk minden jelével a község határáig kísérjék. Ekkor történt az a rendkívüli eset, hogy egy kis gyermek véletlenül a kocsi alá került és annak kerekei testén keresztül mentek. Elképzeltük, milyen fájdalmasan érintette ez eset anyánk gyengéd szívét; buzgó imát mondott a szegény kis áldozat megmentéséért s íme! — mindenkinek csodálatára a gyermek egyszerre fölkelt s a sérülésnek legkisebb nyoma sem látzott rajta.

Alázatos szent Vincénknak az alázatosságban teljesen hozzá hasonló leánya — miként azt gondolhatjuk is, — épen nem örült e kitüntetéseknek, sőt nagyon terhére voltak és leveleiben nem egyszer kért tanácsot lelki vezetőjétől, arra nézve, miként kerülhetné ki azokat. *„Ha megtisztelik és kitüntetik, válaszolá ez egyik alkalommal, — egyesüljön lélekben azon rossz bánásmóddal, amellyel az Isten Fiát illették. Az igazán alázatos lélek épügy meg tud alázódni a kitüntetés, mint a megvetetés közepette. Úgy tesz, mint a méh, amely épügy készíti mézét az örömvirágra, mint a rózsára hullott harmatból.“*

Volt azonban része kellemetlen fogadtatásban, sőt egyenes visszautasításban is, amit benső lelki örömmel viselt el, egyesülve az övétől be nem fogadott Üdvözítővel.

Megható volt az a mód, mellyel a Szeretet hölgyeit, — vagy, mint akkor nevezték őket, nővéreit, — a szegények szolgálatára és kivált a hit szellemére buzdította. Elsőben a „szeretet tüzhelyét“: Jézus szentséges Szívét mutatta be nekik. Aki oly igen óhajlja, hogy az irgalmasság cselekedeteit gyakoroljuk. Rámutatott azután a szeretet jutalmára, ami reájok vár, amidőn e vígaszteljes szavakat hallják: *„Jöjjetek Atyám áldottai...“* és a szeretet szépségére, mely Isten gyermekeinek legbiztosabb ismertetőjele.

Majd a szabályzat egyes pontjait részletesen fejtegette. Az a nap soros nővérek készítsék el az ételeket. Azután keressék fel az elhagyott szegény betegeket, adjanak reá — ha szükséges, — tiszta fehér inget; ágyával szemben kis feszületet függeszzenek fel, úgy, hogy a beteg jól láthassa. Hozzanak magukkal továbbá egyéb szükséges dolgokat: asztalkát, asztalkendőt, poharat, csészét, kis tányért, kanalat. Vidáman lépje-

nek be és szeretettel köszöntsék a beteget; az asztalkát az ágyhoz állítva s az asztalkendőt ráterítve, helyezték rá a lányért, kanalat, kenyeret. Azután mossák meg a beteg kezét és mondják el fennhangon az asztali áldást; a csészébe levest, a lányérra húst tegyenek és szívélyesen szólítsák fel a beteget, hogy Jézus és szűz Anyjának szereteteért költse el a kis ebédet. Mindezt annyi szeretettel végezzék, mintha saját édes gyermeköknek vagy méginkább magának Istennek tennék, Aki a szegénnyel tett jót úgy veszi, mintha Neki tennők.

A szeretet nővére ezután beszél a betegnek Üdvözítőnkéről; ha szomorúnak, levertnek látja, igyekszik őt kissé felvidítani; néha összevágja helyette a húst, poharába önt s ha látja, hogy jóízűen étkezik, távozik, hogy másoknál hasonló irgalmassági cselekedetet gyakoroljon. Jó, ha azokhoz megy előbb, akiknek vannak hozzátartozói s utoljára hagyja azt, akinek senkije sincs, hogy ennél időzhessen legtovább.

Legnagyobb gondot azonban a lelki segítségre, a lélekmentés nagy munkájára kellett fordítaniok. Közben tehát arra buzdítják a beteget, hogy jó gyónást végezzen és megáldozzék; a lábadozókat igaz keresztény életre, a haldoklókat jó halálra készítik elő. E célból kis oktatást adnak nekik vagy valamely jó könyvből felolvasnak azoknak, akik megértik és hasznot meríthetnek belőle. Oktatják, miként viselje el szenvedéseit türelemmel, Isten iránt való szeretetből, és felindíttatják vele a tökéletes bánatot. Ha halála közeledik, értesítik róla a plébános urat, hogy az utolsó szentségekkel elláthassa, teljes bizalomra intik a beteget Isten iránt, Jézus Krisztus szenvedését és halálát hozzák emlékezetébe, a boldogságos Szűz, a szent angyalok és védőszentek pártfogásába ajánlják őt és mindent azon szándékkal, hogy lelkét megmentsek.

A szegények szolgálói még kimulta után sem hagyták el pártfogoltjukat. Elkészítették szemfödelét, megrendelték koporsóját és jelen voltak temetésén; mint gyászoló édesanyák kísérték gyermeköket örök nyughelyére.

Tiszteletreméltó Anyánk azonban nem csupán szóval lelkesítette az egyesületi hölgyeket az irgalmas szeretet gyakorlására, hanem maga adta ennek legszébb példáját. Parisból nagymennyiségű vásznat, kötés- és orvosszereket s egyéb, betegnek való dolgokat vitt magával s mihelyt befejezte a hölgyek oktatását, mindjárt elindult, hogy a község szegényeit meglátogassa. Valamennyihez el nem mehetett, de elvezettette magát a legnyomorultabbakhoz, akiknek szánandó alakjában csak az élő hit ismerhette fel Jézus Krisztus szenvedő személyét.

Mily nagy buzgalommal és szeretettel fogott hozzá azon szeretetszolgálatok teljesítéséhez, melyekre az előbb oly lángoló ékesszólással buzdította az egyesület tagjait, ki tudná azt ecsetelni! Ó, akit Isten arra hívott meg, hogy a szegények szolgálói ezreinek mintaképpül szolgáljon, s bennök a hit szellemét évszázadokra megerősítse és egész működésök irányító vezérfonalává tegye, milyen mélységes hittel és alázattal közeledhetett a szegényben rejtőző Urához és Mesteréhez! Helyszűke miatt csak annyit mondhatunk, hogy határtalan buzgóságában nem egyszer súlyos betegséget vont magára s ott a szegényes idegenben boldognak tartotta magát, hogy a szegényekhez hasonlóan, irgalmas szívek gondozására szorult. Szent Vince atyánk nem tudta, vígasztalja-e vagy szerencsét kívánjon-e neki ilyenkor, buzgalmához, szenvedéseéhez. Egyik alkalommal, betegségéről értesülvén, ezeket írta neki: *„Nem örvendeztél-e szívében, mikor látta, hogy Isten méltónak tartotta,*

hogy az Ő szolgálatában szenvedjen? Bizony, egészen különös köszönettel tartozik ezért neki. Igyekezzék, hogy jól felhasználja s kérje erre Isten kegyelmét.

Mindamelletts sokszor kellett arra intenie, hogy könyörüljön meg gyenge szervezetén, kímélje egészségét. *„Legyen arra gondja, hogy egészségét megtartsa, szeretetből Údvözítők és szegény tagjai iránt és vigyázzon, hogy túlsokat ne dolgozzék. Az ördögnek egyik csele abban áll, hogy a jó lelkeket arra bírja, hogy többet legyenek, mint amennyire képesek, s pedig azért, hogy azután többé semmit se tehessenek. Isten szelleme pedig szelíden arra int, hogy okosság-gal csupán annyit végezzünk, amennyit bírunk, hogy így kitartóan és sokáig dolgozhassunk. Így legyen tehát, és akkor Isten szellemét követi.*

Mikor azonban Parisban és környékén kitört a pestis és a ragály oly mérvet öltött, hogy az előkelőség még levelezni vagy megszólítani sem merte egymást, attól való félelmében, hogy elkapja a halálos bajt, a szent pap épen nem tartotta vissza lelki leányát e beteg látogatásától és sajátkezü ápolásától; sőt maga biztatja őt, hogy félelem nélkül szálljon szembe a ragállyal. *„Ne féljen semmitől; Isten önt fel akarja használni valamire, ami az Ő dicsőségére szolgál, s azért hiszem, hogy megtartja életét.*

Dicső atyánk e jövendölése beteljesült; tiszteletreméltó Anyánk gyenge, törekeny szervezete diadalmaskodott a pusztító ragályon és a szegények szolgálatában megőrlött hosszú élet rendkívüli fáradozalmain. Kérjük őt, hogy ezt a hősi bátorságot az önfeláldozásban és a hit szellemét a szegények szolgálatában, amit első nővéreink tőle drága örökség gyanánt átvettek, mi is híven megőrizzük, és szép nevünkre mindíg méltók maradjunk.

Lelkünk megszentelése.

„Mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri, lelkének pedig kárát vallja. (Maté 16, 26.)

A lelkiélet megalapozása.

(Folytatjuk.)

A gondolati bűnökhöz tartoznak: a bűnös kívánság, a bűnös öröm, a vétkes gyönyör.

A vétkes kívánság annyiféle bűn lehet, ahányféle bűnös tárgyra vonatkozik. Tehát, ha súlyos bűnre vonatkozik a kívánság, úgy felemlítendő, hogy mi az a tárgy, amire vonatkozott, mert másnemű bűn az, ha valaki pl. lopni kíván, és ismét másnemű bűn, ha valaki pl. azt a vágyat táplálja magában, hogy mást megszegyenyítés érjen.

Örülni a bűnnek különféle bűn lehet aszerint, amint az a vétkek, melyre az öröm vonatkozik, különféle; tehát, ha bocsánatos bűnnek örül valaki tudva akarva, bocsánatos bünt követ el ezen örömmel, ha halálos bűnnek örül, úgy halálos bünt követ el; ezenkívül azt is meg kell mondania a gyónásban, hogy mi volt az a halálos bűn, mert aszerint minősül ismét az ő bűne, melyet ezen vétkes örömmel elkövetett.

A bűnös öröm és kívánság esetén a gyónó nemesak azt köteles megjelölni, hogy minő tárgyra, minő bűnre vonatkoztak, hanem azon körülményeket is köteles felemlíteni, melyek e bűn nemét megváltoztatják; más bűn az, ha valaki pl. örül az elkövetett lopáson, és ismét más bűn, ha valaki örül a templom pénzének ellopásán.

Gyönyörködni szándékosan valamely bűn felett, különböző vétkek lehet aszerint, amint kis bűnön vagy nagy bűnön gyönyörködik valaki; előbbi esetben a

gyönyörködés bocsánatos bűn, utóbbi esetben halálos; továbbá a gyönyör különböző vétek aszerint, amint a bűn tárgya, melyre vonatkozik különféle; tehát más bűn gyönyörködni nem illő gondolatokon és más bűn kárörömmel gyönyörködni más szenvedésén.

A bűnös gyönyört és örömet a gyónásban nem kell külön-külön felsorolni számszerint és körülményei szerint; elég, ha egybefoglalólag mondja pl. 2—3 bűnös gyönyör és örömről vádoló magam, melyek ilyen és ilyen súlyos bűnökre vonatkoztak; ha bocsánatos bűnökre vonatkoztak, nem kell ezeket felsorolni.

A bűnös tett végrehajtására irányuló elhatározás külön megbeszélés tárgyát nem képezi, mert egynemű bűn a bűnre irányuló kívánsággal, amit tehát ezen kívánságokról szólottunk, ugyanaz áll a bűnös elhatározásra vonatkozólag is.

* * *

A lelkiismeret szava adja tudtára kinek-kinek, vajjon vétkezett-e vagy sem. Mivel tehát a lelkiismeret szava elsőrendű fontossággal bír az erkölesi életben, azért a lelkiismeretet gondozni kell, nehogy szavát elnyomjuk vagy pedig egyébként helytelen irányba tereljük; tükör a lelkiismeret, melynek hű képet kell adnia, éppen azért nem szabad ennek a tükörnek sem homorúnak, sem domborúnak lennie, mert mindkét esetben torzképet nyújt; tehát csupa lelkiismeretességéből sem túlozni nem szabad, sem pedig nem szabad megtűrniünk a lág és laza lelkiismeretet a törvény és parancsolatok rovására.

Isten minden ember lelkébe oltotta a természeti törvényt; azért a pogányok is, kik Isten kinyilatkoztatásairól nem hallottak, tudnak a lelkiismeret tilalmáról; szent Ambrus mondja e természeti törvényről:

„Ezen törvény nincs felírva, hanem velünk született.“ Isten tüzetesebben közölte velünk akarátját a 10 parancsolatban; az Úr Jézus pedig Egyházának hatalmat adott, hogy törvényeket hozhasson; ezért foglalta az Egyház 5 parancsba az ő óhaját. — A lelkiismeret szabja meg vajjon valamely tett megengedett-e vagy tiltott. Az ember lelkiismerete vagy érzékenyen vagy eltompultan nyilatkozik; az előbbi a lelkiismeretes ember jellemző vonása, az utóbbi a lelkiismeretlené. A gyengéd lelkiismerettől megkülönböztetendő az aggályos lelkiismeret, mely még a megengedett cselekedeteket is bűnöknek tartja; az aggályos veszélyt képzel ott is ahol nincsen, s emiatt is sok a nyugtalansága, bizonyos zavart árul el még külső megjelenésében is. Szalezi szent Ferenc szerint minden aggályosságnak kevélység az alapja; bizonyára kivételek is lesznek, de igen sok esetben csakugyan a titkos kevélység műve az az alázatosság, mely tetszeleg magának az életszentség s a tökéletesség fitogtatásában; több a füstje, mint a lángja ez életszentségnek. Üdvös szívünkbe vésné Loyolai szent Ignác intelmét, hogy aki Istenért nagyot akar tenni, annak nagyon kell óvakodnia a túlságos töprengéstől, mely az aggályosságnak velejárója.

Melyek az aggályos lelkiismeret ismertető jelei?

1. Ha valaki bűnt lát oly dolgokban, tettekben, melyben jámbor és gyengéd lelkiismeretű emberek semmi bűnt sem találnak; 2. ha valaki a gyóntató ítéletében nem nyugszik meg elegendő ok nélkül, éppen azért többeket is megkérdez, de azért egyik véleményének sem veti alá magát; 3. ha valaki lelkiismeretének megvizsgálásában minden legkisebb részletekre is kiterjeszkedik, túloz, éppen azért alig tud elkészülni a gyónásra, bőven és terjengős részletességgel magyarázat csekélyégeket is a gyónásban; 4. ha valaki sohasem tud megnyugodni

a mult gyónásokra vonatkozólag, pedig azokra is készült és mindent jól akart végezni; 5. ha valaki köteles imáinak elvégzésében is folyton nyugtalan; mindig azt hiszi nem jól végezte, ezért előlről kezdi minduntalan azokat; 6. ha valaki feltűnően küzköd a kísértések ellen s bizonyos különködő nyugtalanságot árul el egész magaviseletén stb.

Az aggályosok kiváltságához tartozik a két enyhe szabály: az aggályos nem köteles oly pontossággal megvizsgálni lelkiismeretét, mint más; mert ez a pontosság az aggályost még csak zavartabbá teszi; 2. az aggályos nem köteles meggyónni azt — úgy előbbi életéből, mint utolsó gyónása óta — amiről gondolja, hogy neki az vétke, hanem csak azokat a bűnöket, melyeket első tekintetre is, mint halálos bűnöket ismert fel; e szabályokat követhetik az aggályosak az esetben is, ha ebből kifolyólag a gyónás teljessége néha hiányt szenvedne is.

Cselekedeteinknél arra kell törekednünk, hogy biztos lelkiismeretre tegyünk szert; azért kell tudakozódnunk oly esetekben, midőn lelkiismeretünk kétségkedik, vajjon szabad-e, megengedett-e valami vagy nem. A lelkiatya nemcsak arra való, hogy a bűntől feloldozzon, hanem ő lelkiéletünk irányítója, vezetője, kétségeinkben biztos útmutatással szolgálni van hivatva; ő lelki orvos is, kinek feladata megjelölni az utakat, melyeken haladva, kikerülhetjük a lelkünket megmetyelvező ragályokat, melyek, ha egyszerre nem is mutatkoznak, idővel annál veszedelmesebb alakban jelentkeznek. Ezért kérdezősködünk gyóntatónknál, ha valamiben nem vagyunk eléggé tájékozottak, annál is inkább, mert kétes lelkiismerettel nem szabad cselekednünk; tehát ha nem tudom, vajjon szabad-e ezt vagy azt tennem, úgy előbb meg kell győződnöm, hogy sza-

bad, különben vétkezem; pl. nem tudja valaki, vajjon a nagyböjttben szerdán, szombaton a húseledel élvezete megengedett-e vagy tiltott, tudakozódnia kell; ha ezt elhanyagolja s nem törődik vele, hogy ha esetleg tiltott is, mégis csak eszik e napokon húst, úgy vétkezik, dacára annak, hogy felmentés folytán meg van engedve; vétkezik azért, mert a felmentésről nem tudott s is legalább is kitétte magát annak a közeli veszélynek, hogy az Egyháznak súlyos bűn terhe alatt kötelező parancsát megszegi; már pedig ez is halálos bűn. Az irányadó elv ez: hogy valamit megtehessek szabadon, bűn nélkül, lelkiismeretemenk azt megengedettnek kell nyilvánítania. — Ha tehát a jelen esetben tudakozódnia nem akar, úgy a biztosabb eljárást kell követnie, s szerdán és szombaton sem szabad húst ennie, mert hallott valamit ilyen törvény létezéséről a nagyböjtre vonatkozólag; arról pedig nem tudott, hogy szerdai és szombati napokra felmentést adott az Egyház.

Tehát a lelkiismeretnek biztosnak kell lenni; ehhez nem szükséges a teljes biztosság, mely minden tévedés lehetőségét kizárja, hanem elég az a bizonyosság, mely a tévedést valószínűtlenné teszi.

Felemlítendő a zavart (perplex) lelkiismeret, mely bűnt ró fel, ha bármit cselekszik is az ember valamely adott esetben; pl. az anya beteg gyermekét ápolja vasárnap; ha elmegy sz. misére, lelkiismerete arról vádolja, hogy beteg gyermekét magára hagyta; ha nem megy el, úgy lelkiismerete arról vádolja, hogy a szent misét elmulasztotta. Mitévő legyen tehát? Ha lehetséges, kérdezzon meg valami hozzáértőt, hogy mit tegyen. Ha nem lehet, úgy válassza a kettő közül azt, ami neki kisebb bűnnek tetszik; ha nem tudja eldönteni, melyik a kisebb bűn, tehet, amit akar, nem vétkezik. —

a mult gyónásokra vonatkozólag, pedig azokra is készült és mindent jól akart végezni; 5. ha valaki köteles imáinak elvégzésében is folyton nyugtalan; mindig azt hiszi nem jól végezte, ezért előről kezdi minduntalan azokat; 6. ha valaki feltűnően küzköd a kísértések ellen s bizonyos különködő nyugtalanságot árul el egész magaviseletén stb.

Az aggályosok kiváltságához tartozik a két enyhe szabály: az aggályos nem köteles oly pontossággal megvizsgálni lelkiismeretét, mint más; mert ez a pontosság az aggályost még csak zavartabbá teszi; 2. az aggályos nem köteles meggyónni azt — úgy előbbi életéből, mint utolsó gyónása óta — amiről gondolja, hogy neki az vétke, hanem csak azokat a bűnöket, melyeket első tekintetre is, mint halálos bűnöket ismert fel; e szabályokat követhetik az aggályosok az esetben is, ha ebből kifolyólag a gyónás teljessége néha hiányt szenvedne is.

Cselekedeteinknél arra kell törekednünk, hogy biztos lelkiismeretre tegyünk szert; azért kell tudakozódnunk oly esetekben, midőn lelkiismeretünk kétségkedik, vajjon szabad-e, megengedett-e valami vagy nem. A lelkiatya nemcsak arra való, hogy a bűntől feloldozzon, hanem ő lelkiéletünk irányítója, vezetője, kétségeinkben biztos útmutatással szolgálni van hivatva; ő lelki orvos is, kinek feladata megjelölni az utakat, melyeken haladva, kikerülhetjük a lelkünket megmértelyező ragályokat, melyek, ha egyszerre nem is mutatkoznak, idővel annál veszedelmesebb alakban jelentkeznek. Ezért kérdezősködünk gyóntatónknál, ha valamiben nem vagyunk eléggé tájékozottak, annál is inkább, mert kétes lelkiismerettel nem szabad cselekednünk; tehát ha nem tudom, vajjon szabad-e ezt vagy azt tennem, úgy előbb meg kell győződnöm, hogy sza-

bad, különben vétkezem; pl. nem tudja valaki, vajjon a nagyböjtnben szerdán, szombaton a húseledel élvezete megengedett-e vagy tiltott, tudakozódnia kell; ha ezt elhanyagolja s nem törődik vele, hogy ha esetleg tiltott is, mégis csak eszik e napokon húst, úgy vétkezik, dacára annak, hogy felmentés folytán meg van engedve; vétkezik azért, mert a felmentésről nem tudott s is legalább is kítette magát annak a közeli veszélynek, hogy az Egyháznak súlyos bűn terhe alatt kötelező parancsát megszegi; már pedig ez is halálos bűn. Az irányadó elv ez: hogy valamit megtehessek szabadon, bűn nélkül, lelkiismeretemnek azt megengedettnek kell nyilvánítania. — Ha tehát a jelen esetben tudakozódnia nem akar, úgy a biztosabb eljárást kell követnie, s szerdán és szombaton sem szabad húst ennie, mert hallott valamit ilyen törvény létezéséről a nagyböjtre vonatkozólag; arról pedig nem tudott, hogy szerdai és szombati napokra felmentést adott az Egyház.

Tehát a lelkiismeretnek biztosnak kell lenni; ehhez nem szükséges a teljes biztosság, mely minden tévedés lehetőségét kizárja, hanem elég az a bizonyosság, mely a tévedést valószínűtlenné teszi.

Felemlítendő a zavart (perplex) lelkiismeret, mely bűnt ró fel, ha bármit cselekszik is az ember valamely adott esetben; pl. az anya beteg gyermekét ápolja vasárnap; ha elmegy sz. misére, lelkiismerete arról vádolja, hogy beteg gyermekét magára hagyta; ha nem megy el, úgy lelkiismerete arról vádolja, hogy a szent misét elmulasztotta. Mitévő legyen tehát? Ha lehetséges, kérdezzen meg valami hozzáértőt, hogy mit tegyen. Ha nem lehet, úgy válassza a kettő közül azt, ami neki kisebb bűnnek tetszik; ha nem tudja eldönteni, melyik a kisebb bűn, tehet, amit akar, nem vétkezik. —

Bővebben kell szólnunk a valószínű lelkiismeretről, vagyis midőn egész biztosan nem tudom, vajjon megengedett-e ez vagy az, de úgy tudom, hogy valószínű megengedett, és pedig azért megengedett, mert e mellett komoly érvek szólnak.

Hivatásunk munkaköre.

„A megfeszített Úr Jézus szeretete lelkesít minket.” (II. Kor. 5, 14.)

A betegápolás magasztos célja és szükségessége.

(Folytatás.)

Mult számunkban említettük, hogy egyik legfontosabb kelléke a jó ápolónővérnek a lelkiismeretesség. Halljunk most még egynehány gondolatot ezen erénynek nagy fontosságáról.

Nem hangoztathatjuk eléggé, mennyire szükséges, hogy a betegekkel foglalkozó nővér igazán lelkiismeretes legyen, s e tulajdonsága reggeltől estig, minden teendőjében kísérje őt, mint tulajdon árnyéka. Hány szerencsétlenséget okozhat, ha ez hiányzik nála. Például, ha kényelemszeretetből nem sterilizálja a műtétekhez az eszközöket, ez magában elég arra, hogy a műtét eredménye sikertelen legyen és a beteg élete a legnagyobb veszélyben forogjon. Épily fontos az orvosok rendeleteinek pontos teljesítése az orvosszerek alkalmazásánál, az étrendnek minőség és mennyiség szerint való betartásánál, és egyéb kezelési módoknál.

Mikor a betegek ápolását elvállalta, egyszersmind arra is kötelezte magát, hogy halhatatlan lelkekre gondot viseljen. Jaj a nővérnek, aki e magasztos feladatot szem elől téveszti; Isten egykor minden egyes lélek-

ért számadásra vonja, akik az ő esetleges rossz példája folytán betegségükben még inkább eltávolodtak Istentől, ahelyett, hogy Hozzá közeledtek volna, vagy pedig az ő mulasztása folytán szentségek nélkül multak ki.

A lelkiismeretesség lesz a nővér védőbástyája mindennemű kísértés ellen. Gyengéd lelkiismeret a szűzi lelkek ismertetőjele; Jézus aráié, akik állandóan színe előtt járva, minden munkájokat vele és általa szentelik meg és teszik gyümölcsözővé az örökkévalóságra.

A gyengéd lelkiismeret egyszersmind forrása és iskolája a betegápolásban gyakorolható összes erényeknek is. Az ilyen nővér szelíden viseli a betegek vagy orvosok estleges, meg nem érdemelt szemrehányásait, a betegek szeszélyeit; nem szűnik meg vigasztalni a szomorodottakat, bátorítani a esüggédöket, oktatgatni a tudatlanokat.

Az ilyen nővér bátran, türelemmel viseli tisztége nehézségeit, mint például a nagyon is világias lelkületű egyénnel való érintkezést, a fáradságos munkát, ami alig enged neki amyi pihenést, hogy a negyedórai olvasásnál résztvehessen; hogy nem egyszer csak igen későn és kapkodva étkezhetik, hogy elmékedését a kápolna helyett gyakran a betegágnál vagy a műtőasztalnál kell elvégeznie. A legpiszkosabb munkától sem riad vissza, mert a hit szellemében minden betegben szenvedő, sebekkel borított, a keresztfán vérző Üdvözítőjét látja.

Nagy lelkiismeretesség kell az éjjeli virrasztások nehéz feladatához, hogy a fáradságot és álmodást legyőzve, kétszeres éberséggel őrködjék önmaga fölött, hogy a gonoszlélek hálójába ne kerítse; és betegei fölött; hiszen most teljesen az ő gondjaira vannak bízva. Talán

csak az ő éber örködésétől függ, hogy egyik-másiknak halhatatlan lelkét váratlanul el ne rabolja tőle.

Zajtalan léptekkel jár körül a kórtermekben; fürkésző tekintetét mi sem kerüli ki, ahol kis enyhítésre, segítségre van szükség. Itt egy pohár vizet, ott orvosságot nyújt; egyiknek párnáit igazítja meg, a másiknak vigasztaló szavakat suttog ajka. Végre esend lesz, mind ki van elégítve s a nővér leül kissé, hogy imádkozzék. De nem sokáig tart e kis nyugalom; az egyik sarokból fájdalmas sóhaj tör elő, majd félig elhaló hangon nevén szólítják; odasiet, egyiktől a másikhoz megy s ez így tart egész éjszaka. Már-már virrad, gyöngé borzongás fut végig fáradt tagjain, de figyelembe sem veszi; hiszen iparkodnia kell már most, hogy elvégezhesse imáit és kissé rendbe szedje a termet, mielőtt felváltanák.

Ha azonban ez éjjel a halál angyala is leszáll és a szegény nővérnek szeretett betege nehéz haláltusáját kell végignéznie, anélkül, hogy gyenge imáján kívül mással segílhene rajta, a fiatal nővér pedig félelmet és fáradságot hősiiesen leküzdve, egy tapodtat sem hátrál meg nehéz kötelmei elől, mily gyönyörűsége telik benne Istennek és az egész mennyei udvarnak, s mily édes öröm lölli be lelkét jól teljesített kötelessége boldog tudatában.

A lelkiismeretes, jó nővér egész környezetének, de kivált szegény betegeinek szeretetnapja, mely jóleső meleget és kedves vidámságot áraszt maga körül. Azt mondják: a napsugár mindig az marad, fénye és tisztasága époly érintetlen, ha frissen esett hóra, mint ha pocolyára téved. Ilyen jó nővér lelkéből és egész lényéből is az isteni szeretet fénye és melege árad; környezze őt bármennyi nyomorúság és véték is, lelkének tisztaságát és szépségét mi sem homályosíthatja el.

Szent hivatásának kegyelme felvértezi őt annak összes erényeivel; az alázatosság, egyszerűség és szeretet szellemében ügyes, körültekintő, találékony, szelíd, hallgató, s az apostollal együtt „mindenkinek minden lesz, hogy mindenkit megnyerjen Krisztusnak.”

Nevelés-oktatás.

Tanítási tervezet.

B. TÁRGYALÁS.

(Folytatás.)

3. EGYSÉG: MORVALAPÁLY.

Nézzük csak! Mindinkább közelednek azok a kőoszlopok, melyeket a hegyről láttunk. Végre egészen odaérünk; itt egy város van, azért kiszállunk a hajóból s odasietünk. Egy oszlopon azt látjuk, hogy az egyik oldalára fel van írva: „Magyarország”; a másik oldalára németül: „Ausztria”. Vajjon mit jelenthet ez? Igen, ezt országhatár-jelzőnek nevezzük. S itt egész az ország határán ez a város: *Dévény*.

1. *D é v é n y*. Itt lép a Duna Magyarországra. De nézzünk csak fel a hegyre! A Kis-Kárpátok utolsó csücsán látjuk Dévény várát, mely már szintén romokban hever. S ugyancsak itt látunk egy emlékoszlopot, rajta egy vitézt katona-ruhában, fegyverekkel; ilyen ruhát hordtak Árpád fejedelem idején, mikor elfoglalták ezt a mai hazánkat. Ezt az oszlopot Magyarország ezeréves főnnállásának emlékére állították fel. Mikor ünnepelték Magyarország ezeréves főnnállását? Mikor foglalták el őseink hazánkat? Igen, 896-ban. Tehát

mikor volt ezer éve? Hát persze, 1896-ban. Akkor nagy ünnepet rendeztek s a nevezetes helyeken ilyen emlékoszlopot, milleniumi emléket emeltek. Miért mondjuk milleniuminak? Mit jelent az: millenium? (Latin szó, ezer évet jelent.) Már tanultatok ilyen milleniumi emlékről. Hol?

2. Morvalapály terményei, foglalkozás, népe. Ez a hajó, melyen eddig mentünk, most már tovább megy a Dunán idegen országba, Ausztriába; de mi nem Ausztriát akarjuk megnézni, hanem Magyarországot, — a mi hazánkat, azért most átszálunk egy kisebb hajóra, vagy inkább tutajra, mert ezen a folyón, a Morván, nem járhat oly nagy hajó, mint a Dunán. Felrajzolom ezt a folyót is. Az ország határán folyik, természetes határát képezi. Mit nevezünk természetes határnak? Tanultatok már a Dunántúli-Dombosvidék déli részén levő folyóról, mely annak természetes határát képezi; melyik az?

A folyón fölfelé haladva, a hegyek lassankint eltűnnek s nagy síkság tárul elénk. Vajjon, milyen síkság, milyen lapály lehet ez, mert a Morva mellett terül el? Hogy hívhatjuk azért? Igen, Morvalapálynak. Milyen szép lehet ez nyáron; most azonban csupa kis zöld növénykéket látunk, melyek alig bujtak ki a földből. Meg is kérdezzük egy bácsit, aki idevaló s most velünk utazik, hogy mi az? Ez a bácsi németül feleli, hogy legtöbbje búza meg repce. Azt is mondja ez a bácsi, hogy itt a föld nagyon jó fekete, s azért a búza, rozs, kukorica és repce bővíben terem. Kis leányok, vajjon miért beszél ez a bácsi németül? Miért laknak itt németek? (Ausztria határán van.) Mivel foglalkozhatik akkor ez a nép, ha olyan jó a földje? Ki halotta már közületek, hogy mit csinálnak a repceből? S mire használják az olajat? Hajónk tovább halad;

még egy darabig sík vidéken megyünk, nemsokára azonban ismét hegyekhez érünk s messziről egy város tornyát látjuk.

3. Szakolcza. Mindjárt oda is jutunk. Mennyi ember jár itt s az mind németül beszél! Ebben a városban semmi érdekeset nem látunk. Itt a Morva folyó elhagyja hazánkat, azért leszállunk a hajóról és kocsira ülve, délkelet felé folytatjuk útunkat, hogy jobban megnézhessük az előbb messziről látott Kis-Kárpátokat.

4. Összefoglalás. De amig odaérünk, mondjuk el, hogy mi mindent láttunk a Morvalapályon.

4. EGYSÉG: MÁTYUSFÖLDJE.

Elérünk a Kis-Kárpátokhoz. Látjuk, hogy a hegyek oldalai mind szőlővel vannak beültetve. S amikor bemegyünk egymásután abba a három nagy városba, melyek egymás közelében fekszenek itt a hegy alján s szóba állunk egy-egy emberrel, mind büszkén mondja, hogy milyen jó boruk terem. Ez a három város: *Modor, Bazin és Szentgyörgy*.

1. *Modor, Bazin, Szentgyörgy*. Ha erről a szőlőhegyről lenézünk kelet felé, megint nagy síkság tárul elénk. Nézzük meg ezt a síkságot! De már eleget utaztunk a döcögős kocsin, azért Szentgyörgyön vonatra ülünk és így nézzük meg ezt a síkságot, melyet igen érdekesen, Mátyusföldjének neveznek. El is mondom nektek, hogy honnét kapta ezt a nevet. Volt a magyaroknak egy nagyon jó királya, akit úgy hívtak, Róbert Károly. Mikor királlyá választották, sok olyan főúr volt, aki maga szeretett volna király lenni. S ezek nem akarták Róbert Károlyt királynak elismerni. Ilyen volt Csák Máté is. Ennek a főúrnak nagyon sok földje volt; ez az egész rész az övé volt. A király nagyon sokat harcolt vele, míg végre legyőzte. Csák Máté nevé-

ról hívják Mátyusföldjének. Nézzük meg, milyen ez a Mátyusföldje! Amint megy a vonatunk s kinézünk az ablakon, látjuk, hogy mindenfelé emberek dolgoznak a földeken. Vajjon mit csinálhatnak? Amint jobban megnézzük, látjuk, hogy a cukorrépat szedik ki. Ezen a nagy síkságon majdnem mindenütt cukorrépat termesztenek. Ki tudja, mire használják ezt? Mit csinálnak belőle? — Amint megyünk, messziről sok-sok tornyot látunk feltűnni. Vajjon melyik város lehet az?

2. N a g y s z o m b a t. Csakhamar beérünk a nagyszombati állomásra. Nagyszombatot kis Rómának is nevezik; ugyan miért? Amint sétálunk a városban, egy nagy épület előtt haladunk el, melynek hatalmas kéményei füstölögnek. Nagy betűkkel látjuk felírva az épületre: „Nagyszombati cukorgyár.” Mit csinálnak itt? (Cukrot abból a sok cukorrépából, melyet a vidéken termesztnek.) Hol tanultatok eddig cukorgyárról? (Sopron.)

3. C s e j t e, V á g. Folytassuk útunkat, mert még sok mindent szeretnénk ám megnézni. Menjünk északfelé! Csakhamar elérünk a Vághoz. Hol is láttuk már a Vág folyót? — Épen itt halad egy tutaj; fával van megrakva. Hallgassuk csak, milyen különös nyelven beszélnek a tutajosok! Tótul. Ezen a vidéken csupa tót lakik. Ki hallott már tótul beszélni? És a ruhájuk is milyen érdekes: fehér vászon, a derekukon kivarrott övvel, boeskor van a lábukon, a hajukhosszú s nagy karimájú kalapjuk van. (Megmutatom képen.)

Itt a Vág mellett utazva, egy hegyen várat pillantunk meg. Ez a csejtei vár. Pár száz évvel ezelőit egy nagyon gonosz asszony lakott itt. Báthori Erzsébet. Övé volt a vár. Ez az asszony sok száz leányt megöletett és a vérükben megfürdött, mert azt hitte, hogy ettől szebb lesz. Mikor ezt egy pap feljelentette a fő-

vényszéken, akkor elfogták Báthori Erzsébetet és bizonyosan halálra ítélték volna, ha meg nem örül. Így büntette meg őt az igazságos Isten azért a sok gonosz-ságért.

4. P ö s t y é n, K i s - F á t r a. Hagyjuk ezt a rémes helyet, utazzunk tovább! Nagyon kellemes, szép fürdő-helyre érünk: Pöstyén fürdőbe. Volt már ott valaki közületek? Sok úri embert látunk ott sétálni a parkban és amint elmegyünk mellettük, halljuk, hogy az egyik németül, a másik franciául vagy angolul beszél. Ezek az emberek a világ legkülönbözőbb országaiból jönnek ide, hogy köszvényes tagjaikat meggyógyítsák. Hol tanultatok már gyógyfürdőről? Látjátok, mennyi sok jó fürdőnk van nekünk — magyaroknak és azért a magyar mégis mindig idegen országokba megy. A magyar fürdőket pártolni kell, minden magyarnak oda kell mennie, nem pedig más országba. Sétáljunk egy kicsit itt Pöstyénben! Itt megint hegyesség ez? A Vág bal partján húzódik így.

5. N a g y - F á t r a, N y i t r a. Átmenyünk ezen a hegységen, a Kis-Fátrán és egy-másik folyóhoz: a Nyitra folyóhoz érünk. (Felrajzolom.) Ez a Nyitra folyó is északról jön, mint — melyik? és ez is a Dunába ömlik Komáromnál. Ülünk vonatra és utazzunk a Nyitra folyó mentén. Egy nagyon szép fekvésű városba érünk. Úgy hívják, mint a folyót. Igen, ez Nyitra városa. Egy hegy aljában épült, a Nyitra folyó mellett. Mit gondoltok, miért építették ezt a várost a hegy tövébe? (Hogy védve legyen a szelek ellen.) Megállítjuk itt a vonatunkat és körülnézünk a városban. Először menjünk fel a hegyre. Valamivel magasabb ez a hegy, mint a Jánoshegy. Ki volt közületek a Jánoshegyen? Milyen magas? — Útközben mesélek nektek erről a

vidékről. Ezt a hegyet még akkor nevezték el a magyarok, mikor hazánkat elfogalták. — Mikor bejöttek a mai Magyarországra, ezen a területen egy hatalmas szláv birodalom volt. E szlávokkal kellett a magyaroknak megverekedni, hogy az országot elfoglalhassák. Legyőzték őket s a fejedelem fiát, Zobort, — aki vezérük volt — ezen a hegyen felakasztották. Azóta ezt a hegyet *Zobornak* nevezik. Ha a Zobor hegyről jól szétnézünk, látjuk azt a kis hegyet, mely egészen a városhoz tartozik, mivel ezen épült annak egy része. A hegyen egy várat látunk, melyet még szent István építtetett. E várban most a nyitrai püspök lakik. Nyitra tehát püspöki székhely. A vár mellett van egy torony, melyet Vazul tornyának neveznek. — Tudjátok a történelemből, hogy ki volt Vazul? Igen! Szent István örököséül akarta tenni őt a királyi trónon; midőn ezt irigyei megtudták, e toronyba zárták és fülébe forró ólmot öntöttek.

Amint jobban körülnézünk, látjuk, hogy a Zobor hegy nem áll magában, hanem észak felé egész hegylánc húzódik mögötte, melynek kezdete a Zobor hegy. E hegységet Nagy-Fátrának nevezzük. Így húzódik északra a Nyitra folyó bal partján. (Rajzolom.)

6. É r s e k ú j v á r, Ó g y a l l a, Ú j s z ö n y, N e s z m é l y, T a t a, K i s b é r, B á b o l n a. Vegyünk búcsut ettől a szép helytől és utazzunk tovább, délfelé. Amint kinézünk a vasuti kocsi ablakán, látjuk, hogy a földek csupa káposztával és zöldséggel vannak beültetve. Meg is kérdezzük egy tót embertől, hogy mit csinálnak ennyi zöldséggel; azt mondja, hogy Budapestre viszik és ott eladják.

Nemsokára megáll a vonatunk; az állomáson zene fogad bennünket. Ez Érsekújvár. Nem messze egy szabad téren sok-sok lovat látunk és embereket, kik

alkusznak a lovakra. Érsekújvár ezekről a lóvásárokról híres. Elindul a vonatunk és nemsokára kis városba jutunk, melynek házai közül egy magas épület emelkedik ki; ez a híres ógyallali csillagvizsgáló. Ki tudja, mit csinálnak ott? Tovább utazva Újszönybe érünk. Itt mindenfelől összetalálkoznak a vonatok; azt mondják az ilyenre: vasuti csomópont. Miről nevezetes Újszöny? Hol van még vasuti csomópont? — Megint elindul vonatunk, s amint a vidéket nézzük, látjuk a *Gerece hegységet*. Nemsokára elérjük *Neszmélyt*, melynek környékén nagy szállóhegyek vannak, — mint hol? — *Neszmély* híres bortermő hely. — Ezután Tatára érünk; itt megállítjuk vonatunkat, mert sok érdekes dolgot látunk. Először egy csoport munkással találkozunk, munkásruhájuk egészen fekete, vállukon csákány van. Ugyan milyen munkások lehetnek ezek? Igen, szénbányában dolgoznak. Ebből arra következtetünk, hogy itt, Tata közelében sok szénbánya van... Menjünk beljebb a városba; egymásután tavakat látunk. Milyen tavakról tanultatok? Ezek különböznek a többi-től: ha beledugjuk az ujjunkat, érezzük, hogy a vízük meleg. Így sétálva, gyönyörű helyre érünk, ahol régi, nagy fák, különféle alakú virágágyak, mindenféle szép árnyas utak vannak. Hogy hívjuk az ilyen szép, gondozott, nagy kertet? Láttatok már ilyet? Itt Budapesten is van? (Városliget.) Ebben a tatai parkban érdekes épületek vannak abból a korból, mikor még a rómaiak lakták hazánk területét, körülbelül 1500 év előtt.

De ülünk vonatra és utazzunk tovább! Eljutunk *Kisbérre*. Itt körülkerített nagy térséget látunk, ahol lovak járnak szabadon, mellette istálló-épületek vannak, hová éjjelre kötik be a lovakat. Amint tovább megyünk, *Bábolnán* ugyanilyet látunk. Ilyen helyről tanultatok

már valahol a Nagy-Alföldön... Mi van Mezőhegyesen? Igen, állami méntelep. Tehát Kisbéren és Bábólnán is állami méntelep van. Mi van Kisbéren és Bábólnán?

7. A Mátyusföld összefoglalása. Most megáll a vonatunk: eljutottunk Komáromba, — oda, ahonnét elindultunk. Mondjuk el, mit láttunk, hallottunk a Mátyusföldjén? Mutasd meg a táblán (rajzon) melyik terület itt a Mátyusföldje? Milyen hegyeket találunk itt? Milyen az éghajlata? Milyen nyelven, beszél a nép? Mik a terményei? Mivel foglalkozik a nép? Milyen folyókat látunk rajta? Hová ömlenek? Milyen városokban jártunk? Mondd hozzá mindjárt mindegyikhez, miről nevezetes!

C. ÖSSZEFOGLALÁS.

1. A vidékek csoportosítása. Miről tanultunk ezen az órán? Melyik az a nagy sziget? N. maradjon a térképnél és mutassa, amiket mondtunk! A Kis-Kárpátoktól keletre elterülő részt hogy hívjuk? A Kis-Kárpátoktól nyugatra milyen lapály terül el? Mondd el még egyszer! Milyen területhez tartozik ez a három?

2. Politikai felosztás. Azt tudjátok már, mire van hazánk területe felosztva. Ezt a nagy területet is felosztották három megyére. Ez itt az egyik megye. (Rajzolom piros krétával.) Ebben a legnagyobb város Pozsony. Erről a városról, Pozsonyról nevezték el a megyét is. Ez a székvárosa. Tehát milyen megye ez? Mi a székvárosa? Most megnézzük egészben, hogy milyen Pozsony megye! Milyen hegység van benne? Milyen folyója van? Milyen az éghajlata? Mik a terményei? Mivel foglalkozik a nép? Milyen nyelven

beszél? Milyen városok vannak benne? Egy-egy miről nevezetes? (Másképen is kérdezem.) Mutasd meg Pozsony megyét még egyszer! Pozsony megye a Kis-Alföldnek melyik részén fekszik?

A másik, Nyitra megye alakja ilyen. (Rajzolom.) A fenti fokozatok szerint dolgozom fel, úgyszintén a harmadikat, Komárom megyét.

3. Házi feladatadása. Amit ezen az órán tanultunk, azt megtaláljuk a könyvetek x. lapján. Vegyétek elő! (Elolvassuk.) A jövő órára nagyon szépen tanuljátok meg!

Utóhangok.

Még be sem befejeztük kis lapunkban az első tanítási tervezetet, máris — innen is, onnan is, — útra-indultak jó kedves nővéreink hozzászólásai. S ez jól van így! — Jól, mert egyrészt minden hozzászólás a szent Vince leányaihoz méltó, alázatos szerénység és dicséretes őszinteség bélyegét viseli magán, másrészt pedig csakis így tisztázódnak a nézetek s közeledhetünk az oly nagyon kívánatos egységesebb tanítási eljárás felé.

Vegyük tehát most sorba a hozzászólásokat!

1. Érdekes lehet a tervezetben bemutatott földrajz tanítás, de kérdés, tudják-e a gyermekek így a földrajzot. Tudják-e, hogy az egyes községek mely megyékben vannak?

Tudják, kérem. Épen azért tudják, mert érdekli őket. Multhatatlanul szükséges azonban, hogy a részlet- és az óravégi összefoglalásokat nagy gonddal megtartsuk.

2. *Úgye kérem, a táblai vázlatos rajzot már a tanítás előtt készíthetjük el, mert így időt nyerünk az órán?*

Semmi esetre sem, hanem a tanítás közben keletkeztetjük azt. Ha előkészület alkalmával kicsit gyakoroljuk a rajzot, alig kerül külön időbe annak az elkészítése tanítás közben. Az ilyen táblai rajz nagy jelentőségét nem csupán a nagyobb arányok adják s azon körülmény, hogy így rajzban elkülönülten, magában is látják a gyermekek az illető vidék képét. Mindenesetre ez is nagyon fontos. De még fontosabb azon körülmény, hogy a gyermeki lélek könnyebben fogja fel azt, ami előtte keletkezett, mint azt, amit készen lát maga előtt. Különösen áll ez a Föld tudományos ábrázolására, a térképre nézve. Egyébként az ilyen táblai rajz nem pótolhatja s nem is teheti fölöslegessé a térképet.

3. *A vázlatos rajzot a gyermekek is elkészítsék-e és ott az órán?*

Igen. De azután vázlatok legyenek e rajzok! Természetes, kellő fegyelem szükséges, nehogy tanítás közben firkáljanak a gyermekek.

4. *Nem különös az, hogy a tanító előadása közben megszólaltatja az embereket?*

Inkább érdekes. A gyermek örül az ilyen tanításnak. Ez is egy eszköz arra, hogy életteljes képet rajzoljunk. — Furesa és unalmas lehetne azonban ez eljárás, ha túlságba vinnők, ha minduntalan a bácsiktól és néniktől kérnénk útbaigazítást, felvilágosítást. Az ilyenre méltán azt mondhatnák: „Hát mire való a tanító, ha semmit sem tud?”

5. *A tervezet egy órai anyag feldolgozását adja. Elvégezhető ennyi egy órán?*

Elvégezhető. Egész biztossággal állíthatjuk, mert

kiadás előtt eltanították egyik iskolánkban s 55 perc alatt teljesen elkészültek vele.

6. *Szép-szép az ilyen tanítás, de nagyon félek, hogy meg se közelíthetem. Mert hiszen én nagyon kevés vidéket ismerek olyan alaposan, hogy annyi részletet tudjak.*

Hát ebben van kis nehézség. De leküzdhető nehézségek. Lám, annak a néhány vidéknek ismerete okosan felhasználható, hogy annak alapján istenadta képzetet és megfelelő könyvek tanulmányozása által — utazás nélkül is — kiegészítsük földrajzi tudásunkat.

Anyaggyűjtésre szolgáló, megfelelő könyvek pedig bizonyára nem a több vaskos kötetből álló nagy földrajzi munkák lesznek. Hiszen roppant sok idő is kellene ahhoz, hogy ilyenekből az ember elemi iskolába való dolgot kiböngésszen. Az ilyen nagy munkák helyett inkább a következők ajánlhatók:

1. Jakab Ferenc: *A magyar állam földrajza a tanítóképzők számára.* — *A világrészek földrajza a tanítóképzők számára.*

2. Sebők Imre: *Öt világrészen keresztül.*

3. A „Zászlónk”-ban megjelent földrajzi tárgyú cikkek: Pl. *Háromszáz kilométer tutajon.* — *Nyugat országain keresztül stb.*

4. Benedek Elek Kis könyvtárában megjelenő földrajzi művecskék. Pl. 129-130. számú: *Szent Anna tavától a Czenk tetőig.* — 119-120. számú: *Utazás a Vág-völgyön.* — 123. számú: *A Délvidéken és az Aldunán.* — 15-16. számú: *A Magas Tátra hazájában.* — 117-118. számú: *Utazás a Tiszán.* — 125. számú: *A mesék országában.* — 104. számú: *Debrecen és a Hortobágy.* — 11. számú: *A Hajduság.* Egy-egy szám ára 60 fillér.

A Kis könyvtár füzetei talán több helyütt meg is vannak az ifjusági könyvtárban. Nagyon jó, ha tanítás

alkalmával fölhívjuk a gyermekek figyelmét a megfelelő könyvtári könyvecskére. Persze ez nemcsak a földrajzi olvasmányokra nézve áll, hanem más komolyabb tárgyuakra is. Ilyenkor nagyobb az érdeklődés s a gyermekek így a komolyabb olvasmányokhoz is hozzászoknak. Ilyen módon okosan fejleszthetjük és helyes irányba terelhetjük a gyermekek olvasási kedvét, aminek ismét beláthatatlan előnyei lehetnek a valláserkölcös nevelés tekintetében.

Mindent Jézusért és a lelkekért!

Krónika.

Kicsinyek áhítata.

... „És ne tiltátok el őket tőlem,
mert ilyeneké az Isten országa.“

Az egyik szolgáló-nővér írja a következőket:

Azelőtt is mindig nagy örömnepünk volt kis növendékeink első szentáldozása napja, de mióta szentes atyánk megengedte, hogy a gyermekek már oly zsenge korban járulhatnak az Úr asztalához, sokkal kedvesebb, sokkal drágább e kegyelmekben gazdag nap, mert kis növendékeink oly kedves, naiv kérdésekkel és kérésekkel ostromolnak bennünket és ártatlan lelkiéletük oly tisztán nyilvánul meg, hogy a lelki örömök egész sorozatát élveztük már hetekkel első sz. gyónásuk és méginkább szentáldozásuk előtt.

Így az egyik napon — a tízórai szünet alatt — benyit a nappali szobába az árvákat gondozó nővér s legnagyobb csodálkozására ott látja a szent Szűz szobra előtt térdelve egyik legcsintalanabb kis árváját;

a gyermek keservesen sír, a nővért észre sem veszi. „Mi bajod, Rózi?“ — kérdi a nővér. — „Bánom bűneimet,“ — mondja az első szent gyónáshoz készülő kis leány, — „a tisztelendő úr azt mondta ma a hit-tan órán, hogy nagyon bánjuk meg bűneinket, — s én olyan rossz voltam mindig!“ Nem írhatom le azt a kedves előkészületet a szent gyónáshoz és áldozáshoz. Mivel ez idén a nagy hideg miatt méltóságos igazgató urunk elhalasztotta az első szentáldozás napját, a kis növendékek még mindig találtak valamit, amit füzetkéjükbe feljegyeztek, amit kis szívök rejtekén megtaláltak: — este azután hűségesen odavitték kedves nővéruknek, hogy zárja el jól, hogy a nagyok meg ne lássák, milyen sokszor megbántották ők az édes Jézust.

Végre elérkezett a nagy nap, a szentáldozás boldog pillanata; április 26.-án, a szentáldozás napjának előestéjén, két kis bennlakó növendékünk édesanyja érkezett meg, hogy gyermekeik boldogságában résztvegyenek.

Az értekezőben, úgy beszélgetés közben a holnapi boldog napot tárgyalva, kérdeztem a jó szülőket, nem akarnának-e tényleg is résztvenni gyermekeik boldogságában azzal, hogy a szentségekhez járulnak. Holnap reggel 6 órakor kedvező alkalom nyílik erre, mert két főttisztelendő úr vállalkozott a szülők gyóntatására.

Az egyik szülő szívesen engedett kérésemnek, a másik azonban vonakodott, okul hozván fel, hogy esküvője óta — tehát 9 éve — nem volt gyónni, nem készülhet tehát el ily rövid idő alatt; s miután már úgyszólván fáradt s a vendéglőben alszik, alig hiszi, hogy felébred a kitűzött időre. Szeretettel nógattuk, s miután kis leánya is simogatva kérte anyuskáját, vegyen részt az ő boldogságában, végre csak azzal mentegetőzött még, hogy íme, órája rosszul jár, nem tudja, föl-

ébred-e? — Mosolyogva cseréltük ki a jó hölgy szép arany óráját a mi egyszerű kis zsebóránkkal, mely különben igen pontosan jár — s a kis Márta is szentül ígérte, hogy imádkozni fog őrangyalkájához, hogy anyust keltse fel pontos időben.

És csakugyan, a jó hölgy másnap 6 óra után legnagyobb örömünkre megjelent kis templomunkban, meggyónt és gyermekével egyetemben vette magához az Úr Jézust, akitől 9 éven át oly lávol volt.

Hogy kis növendékeink mily áhítatos szeretettel fogadták szívükbe isteni Üdvözítőjüket, azt leírnom fölösleges. Többen mosolyogva jöttek vissza a szent áldozástól, mások igen komolyan; ki-ki amint érezte, ahogyan felfogta kis szívének ártatlan meleg szeretetével az édes Jézus végtelen nagy kegyelmeit. A reá következő napokon a keresztjáró körmenetek miatt már 7 óraker kellett a vártemplomban megjelenünk; kis áldozóink közül ezért többen már reggel 5 óraker keltek, csak hogy a 6 órai szentmisén ismét egyesülhessenek az Úr Jézussal.

Kérdések — Feleletek.

1. *Szabad-e bőjti napon a sült burgonyát vaj helyett ludzsírral enni?*

Nem szabad; mert mindenféle zsír használatát az Egyház csak az ételek készítésénél engedte meg; tehát csak főzni szabad zsírral.

2. *Virágvasárnap a megszentelt pálma csak a körmenet alatt tartandó-e a kézben vagy a szentmise alatt is?*

A megszentelt pálma a körmeneten kívül csak a passió és evangélium alatt tartandó a kézben.

Szünórák.

Ártatlan merénylet a tabernákulum ellen.

Sokat mesélt a nevelőnő a hét éves kis Franciskának a jó Istenről. Naponkint magával vitte a házi kápolnába, hogy az oltáron bemutatott szentmiseáldozaton résztvegyenek. Mikor a pap már eltávozott az oltártól, taníttatta a kicsikét, hogyan kell a szentruhákat összerakni, eltenni, közben pedig beszélt neki a jó Jézusról, aki a szentségházban választott magának lakást, hogy nagy szeretetében köztünk lakozhassék.

Mélyen bevésődtek e szavak a kis Franciska szívébe. Figyelmesen tekintgetett a tabernákulumra, s egy napon különös gondolata támadt: „Hogy lehet az, hogy a Jézuska házában sohasem söpörnek, holott ezt mindenütt tenni szokás?” — s eltökélte magában, hogy megfigyeli a pap bácsit, mikor végzi ezt a tisztséget.

Több napi várakozásteljes megfigyelés után rájött, hogy a pap bácsi bizony se söprút, se törlőruhát nem vesz soha kezébe; elhatározta tehát, hogy ő maga teszi meg a szentségi Jézusnak ezt a szolgálatot, s nem is szól a dolgról senkinek, nehogy szép tervében valaki megakadályozza.

Az alkalom nem sokáig várakoztatott magára. A nevelőnőnek egyszer a szokottnál korábban kellett a kápolnából távoznia, s Franciska egyedül maradt a sekrestyében. A kedvező pillanat íme itt volt. Gyorsan széket hozott magának, melyről az oltárt elérje, söprút fogott s nemes elhatározásának tudatában büszkén lépett fel a székre, a székről az oltárra, s a szentségház elé térdelt.

De jaj! a házikó ajtaja be volt zárva; e csalódásra nem számított. Mitévő legyen már most? Sok keresgélés után végre megtalálta a kulcsot a szentségház mellett, de ez oly nagy volt, hogy alig bírta két kezeeskéjével a kulcslyukba tenni s a zárban megfordítani. Végre ez is sikerült, az ajtó kinyílt! A cibóriumot kihelyezte az oltárra, s a söprű sebes egymásutánban forgott a szentségházban, felülről lefelé, jobbra-balra, köröskörül, amint a buzgó kezeeskék kormányozták. „No, végre tiszta a lakás!” — gondolá magában a gyermek — s a cibórium köpenyegét pontosan megigazítva, nagy gyönyörűséggel helyezte vissza drága tartalmával együtt a házaeska közepébe.

Félte őrizte Franciska az édes titkot szívében, s csak sok-sok év után, mikor már mint irgalmas nővér nemcsak söpörhetett, hanem másféle szolgálatokat is teljesíthetett a jó Jézusnak, beszélte el gyermekkori merészségét egy jámbor misszionáriusnak. Ez megvigasztalván, biztosította, hogy tette nem volt bűn. — Mert az, Aki a neki tett legkisebb szolgálatot sem hagyja jutalmazatlanul, talán épen e szeretetteljes szolgálat pillanatában csöpögtette a kis Franciska szívébe, a szent-hivatal nagy kegyelmét.

Azóta is, az Úr szent egyházában mai napig söpörgeti a jó Jézus szentségházát, amennyiben szigorú örködéssel a saját, jó példájával pedig nővértársainak szívét naponkint tisztábbá tenni igyekszik.

